

La façana

(ALDC, II, 216. La façana)

La paraula més antiga és *frontera*, estesa pel valencià i la façana ponentina, el lèxicon de *paret frontera* (O. Pou, s. XVI) o *part frontera* 17, 162, 163, amb un determinant adjectiu format sobre *front* (< llat. FRONTE, que del sentit anàtmic va passar a ‘part anterior d’una cosa’) més el sufix *-era* (< llat. -ARIA) que dóna una idea de pertinença; la mateixa imatge es troba en els mots *enfront* 70, 71, 72, *front* 51, *frontó* 181 i en el castellanisme *frente* 30, 49. Però el mot més estès és *fatxada*, de l’it. *facciata* (der. de *faccia* ‘rostre’), amb probable complicitat amb el castellà *fachada*, molt usat des del s. XIX fins que amb la restauració de la llengua literària es va reintroduir *façana* (només recollit a la loc. 51 com a forma moderna), que, a més de ‘cara principal d’un edifici’, es feia servir a l’època medieval per a ‘cada un dels sectors costers de les grans illes’ (“façana de fora”, “façana de dintre”); l’escola i els mitjans de comunicació han implantat amb èxit aquest mot; el ross. *façada* és pres

del fr. *façade*, adaptació també de l’it. *facciata*. *Frontis* és una reducció de *frontispici* (< llat. FRONTISPICIUM, de FRONTIS, genitiu de FRONS, i SPICERE ‘mirar’, ‘mirada del front’), amb la var. *frentis* per encreuament amb el cast. *frente*.

Altres denominacions més puntuals es basen: a) en el nucli *paret* seguit d’un determinant (*paret de fora* 18; *paret del carrer* 95; *paret de la casa* 103; *paret principal* 166; a més de *paret de davant* 36, 123); b) en la idea de ‘situació anterior’ (*davant de la casa* 86, 96; *davant* 27, 28, 30, 49; *davantera* 45; *davanter* 110, 113, 117; *pany de davant* 151); *cara* 89, per metàfora de ‘part anterior del cos’; c) en la presència de la porta o portes (*portalada* 168, 169, 171) o del lllindar (*dindar* 22). *Carrera* 165 podria ser una reducció de *paret carrera* ‘paret del carrer’.

Són normatius *façana*, *fatxada*, *frontis*, *frontispici* i *frontera*, aquest des del DIEC₁ (1995).

